

que no cerquin en la lectura sinó el succedani honorable d'un estupefaent, llegir és tot el contrari d'embriagar-se o d'ensopir-se. Es llegeix per comprendre's un mateix, per comprendre els altres, per comprendre el nostre temps. I fins i tot per comprendre el passat, el qual, en última instància, és també passat «nostre», passat d'«avui». Acudim a l'obra literària a la recerca de noves o millors dades, d'opinions, de coratge, respecte al món que ens envolta, respecte al món de què som part. I el que no sigui això, serà perdre el temps; és a dir, perdre el *nostre temps*.

Però convindrà reprimir, per un moment, aquesta inclinació al consell o a l'anatema. Inten-tem, també ací, *comprendre*, primer que res. I l'observació més superficial ens assabenta que no tots demanem les mateixes coses a la literatura. Fonamentalment, es podrien distingir dos tipus bàsics de lector —bàsics i extrems—: el que busca en el llibre —en el llibre de creació, és clar: poesia, conte, novel·la— un viatge al món de les grans fantasies humanes, i el que pretén, a través d'ell, i a través de l'escriptor, acostar-se a un enteniment més subtil i net del món que l'envolta. Existeix, també, el lector professional: el que llegeix per vocació o per obligació, crític o historiador de les lletres, que, per bé que en el fons participa del caràcter d'un dels altres dos, es veu embarcat en una aventura distinta, moltes vegades engegadora de la sensibilitat ingènua i de l'entusiasme espontani del lector corrent.

M'apresso a dir que, tant el qui desitja l'evasió o el tècnic, com el qui ansia una millor visió de la realitat, tenen alguna cosa prèvia en comú: alguna cosa que, sens dubte, constitueix el gran ressort del mecanisme normal de la lectura literària. En això es diferencien, sobretot, del lector que hem adjectivat de «professional». I aquesta «alguna cosa» és l'índole lúdica, amenitzant i fins i tot gratuïta de l'acte de llegir. Hom llegeix, efectivament, per «distreure's», per «divertir-se». La lectura literària s'intercala en el corrent rutinari de les nostres obligacions de cada dia com una pausa confortadora, com un parèntesi per recuperar forces, abans de reintegrar-nos al seu curs.

Hi ha, doncs, un primer moviment de plaer, al qual corresponen, amb matisos peculiars, els atributs usuals del gaudi estètic. Però la literatura s'aparta, en aquest aspecte, de les anomenades Belles Arts, en posseir, sempre, un contingut lògic —si se'm permet el terme, que empro amb tota reserva— i una referència constant a l'esdeveniment humà en la seva cara més explícita. La literatura no pot dissoldre's en un pur desplegament formal, ni admet reduccions a un valor tècnic exclusiu. La música, diuen, és un art «abstracte» —una arquitectura de sons—; les obres plàstiques poden, així mateix, i sense gaire violència del seu sentit essencial, desprendre's de tota significació. Però la poesia i la novel·la viuen de l'home, es lliguen a ell, l'han de cantar o narrar: cantar o narrar les seves o els seus problemes. Per